

● SAHİBİ :

TÜRKİYE İSLAM
ENSTİTÜLERİ TALEBE
FEDERASYONU ADINA
GENEL BAŞKAN

Sedat ŞENERMAN

● YAZI İŞLERİ
MÜDÜRÜ

Ömer Hami ULUSOY

BU SAYIDA

SELÂM	İslâm MEDENİYETİ
BİSMİLLAH! 1200 TH DEATH ANNİVERSARY OF İMAM MUHAMMED ASH- SHAİBANİ (İngilizce)	İslâm MEDENİYETİ Zeki CANAN
AÇIŞ KONUŞMASI	
İMAM-I MUHAMMED b. el- HASEN eş-ŞEYBÂNİ (Fr. Ter.)	Prof. Dr. M. HAMİDULLAH Yaşar ALPASLAN
BEN (Şiir)	
LE 1200'e ANNİVERSAİRE DE LA MORT DE L'İMAM MUHAMMED ach-CHAİBA- NI, CONTEMPORAIN DE CHARLEMAGNE	Prof. Dr. M. HAMİDULLAH
İMAM-I MUHAMMED ŞEY- BANİ İLE MUASİR AVRU- PA'DA HUKUK	Doç. Dr. Salih TUĞ
İMAM-I MUHAMMED eş- ŞEYBANİ	Bekir SADAK
ŞEYBANİ'NİN «SİYER» İ (İng. Tercüme)	Prof. Dr. M. HAMİDULLAH
İMAM-I MUHAMMED eş- ŞEYBANİ NESEBİ, HAYATI ve İLMİ KİTAB-I MUKAD- DES (İng. Tercüme)	Muhammed EROĞLU
İMAM-I MUHAMMED	Prof. Dr. A. KARAHAN
TE'LİF ESERLER	Ali DARYAL
İMAM-I MUHAMMED'İN İS- TANBUL KÜTÜPHANELE- RİNDEKİ MEVCUT YAZMA ESERLERİ (Türkçe - İng) ...	N. Bayraktar - M. Hamidulal S. Tuğ - Y. Z. Kavakçı
PEYGAMBERİMİZE (Şiir) ...	Fuat ÖZDEN
SERGİDEN İNTİBALAR	İslâm MEDENİYETİ
MANSUR (Şiir)	N. Fazıl KISAKÜREK
İÇ BASINDAN YANKILAR...	Dr. Y. Ziya KAVAKÇI BİZİM ANADOLU
DIŞ BASINDAN YANKILAR (İngilizce)	Prof. Dr. M. HAMİDULLAH
SORUNUZ SÖYLİYELİM ...	Gazi MERT
T. P. A. O.	İslâm MEDENİYETİ
HABERLER	İslâm MEDENİYETİ

İDAREHANE

Türkiye İslâm Enstitüleri Talebe Federasyonu Genel Merkezi
Nuruosmaniye Caddesi No: 82/2
Tel. : 22 46 02

CAĞALOĞLU — İSTANBUL

Haberleşme ve Havale Adresi :
İSLAM MEDENİYETİ, P.K. : 1315

SİRKECİ

TEMSİLCİLERİMİZ

ANKARA : A. Gürbüz AKYÜZ, Gazi M. Kemal Bulvarı
Uz Apartmanı, 7/5-6 - Kızılay / Ankara
İZMİR : T.İ.E.T.F. İkinci Başkanı : İhsan EMCİ
KAYSERİ : T.İ.E.T.F. Mah. İcra K. Bşk. İ. Ethem ELİBOL
KONYA : T.İ.E.T.F. Mah. İcra Kom. Bşk. Hasan TAŞ

TEKNİK KADRO

Sekreter : Erdoğan ATAK
Ressam : Gürbüz AZAK
Dizgi ve Baskı : F A T İ H M A T B A A S I — İSTANBUL
Yıl: 2 — Sayı: 20
Basıldığı tarih : 25/6/1969

ABONE

Yıllık : 12 sayı, 25 TL.
Altı Aylık : 6 sayı, 12,5 TL.
Öğrencilere: Yıllık 20 TL.
» 6 aylık 10 TL.
Yabancı memleketlere posta
ücreti ilâve edilir.

Bir sayısı: 250 Kuruş.

İLÂN TARİFESİ

Dış Kap.: 2 renk 2.500 TL.
Tek renk: 2.000 TL.
İç Kapak: 2 renk 1.500 TL.
Tek renk: 1.000 TL.
Renkli ilân sahifesi :
Tamamı : 1.200 TL.
1/2 : 750 TL.
1/4 : 400 TL.
1/8 : 250 TL.

Mecmuamızdaki yazılar me'haz gösterilmeden alınamaz.
Gönderilen yazılar basılsın basılmasın iade edilmez.

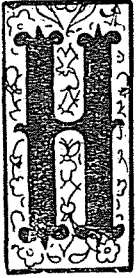
İÇ BASINDAN YANKILAR:

İmam-ı Azam'ın Talebesi

İmam Muhammed

(BİZİM ANADOLU
10. MAYIS 1969)

Dr. Yusuf Ziya KAVAKÇI

Hanefti mezhebinin ve İslâm Hukukunun müessisi İmam-ı A'zam Ebû Hanife'nin iki mühim talebesi mevcuttu. Biri İmam-ı Ebi Yusuf ve diğeri İmam-ı Muhammed.

Ebû Hanife (öl. 150/767) fıkıh bakımından daha çok ilmi faaliyetlerde ve tedris işinde bulunmuş, teknik mânada fıkıhla alâkalı eser bırakmamıştır.

Ebû Yusuf (öl. 182/798)'un eserleri ise adlarından da anlaşılacağı gibi —

Kitâb'ul - Harâc, İhtilâfu Ebi Hanifete ve'bnî Ebi Leylâ ve erlReddu alâ Siyer'il - Evzâ'i — İslâm Hukukunun bazı bahislerini mevzu edinmiş, fıkıhın bütün bahislerini işlememiştir.

İmam-ı Muhammed ise aşağıda kaydedilecek olan eserlerinde son devir, fıkıh kitaplarından bile çok farklı olmıyan bir sistemle bugünkü fıkıh eserlerinin bütün bahislerini mücmel de olsa mevzu edinmiştir. Bütün halinde İslâm Hukuk mevzularını ihtiva eden ve **Ebû Hanife'nin** kurduğu Fıkıh Akademisinde münakaşa edilen husuları kaybolup yok olmayacak şekilde ve kitap halinde bir bütün olarak müstakbel nesillere en evvel armağan etme şerefine nail olan zat bu İmam-ı Muhammed'dir.

Esas adı **Ebû Abdillâh Muhammed b. el-Hasan b. Ferkad es - Şeybânî** olan İmam-ı Muhammed, 132/749 yılında Irak'taki **Vâsıt'ta** doğmuştur. Henüz çocuk yaşlarında iken o zamanın ilim mer-

kezlerinden biri bulunan **Küfe'ye** gelmiş, orada evvelâ **Ebû Hanife'nin** sonra da **Ebû Yusuf'un** talebeliğini yapmıştır. Suriye, Horasan ve Hicaz bölgelerinde de tahsilde bulunan bu fakih, **Harunurreşid'in** devrinde kadi'l-kudat makamını da işgal etmiştir.

Onun vefatı 189/805 yılında Tahran'daki **Rey'de** vuku bulmuştur; kabri oradadır.

Şu mühim eserleri zikredilebilir:

1. **Câmi'us-Sağır,**
2. **Câmi'ul-Kebir,**
3. **Siyer'us-Sağır,**
4. **Siyer'ul-Kebir,**
5. **el-Asl (el-Mebsût),**
6. **ez-Ziyâdât.**

Bu **zâhir'ur-rivâye** kitapları dışında bir çok eserleri daha mevcuttur. **Mezkûr el-Asl'in** bir yazma nüshasının sahife adedi 4.000 rakamını aşmaktadır. Halbuki o devirde muasır Avrupa'da (Şarlman devri) hukukî durum belki de bir kaç sahifeden ileri geçmemektedir.

İmam-ı Muhammed çok mühimdir; çünkü:

1. Bütün fıkıh bahislerini ihtiva eden ilk fıkıh eserlerini telif etmiştir.

2. Devrindeki ve devrinden önceki fıkıh çalışmalarını kısmen de olsa bize aktarmıştır.

3. Fıkıh ilminin tedvininde temel taşı eserler yazmıştır.

4. Dünyada ilk defa — Avrupaî hukuk tedrisatında **Hugo Grotius'a** tanınan şeref hilafına — bir hukuk ilim dalı olarak **Devletler Hukuku** branşını kurmuştur.

5. **Usul-ı fıkıh'ın** kurucusu sayılan **İmam-ı Şâfi'i'nin** de hocası olmak hesabıyla Şâfi'i fıkımın kendisine çok şey borçlu bulunduğu bir zattır.

6. Bizzat kadılık yapmak suretiyle nazariyat yanında tatbikatta da bulunmuş ve bu yolda eser yazmıştır.

Biz bu sene hicri 1389 yılında yaşıyoruz. İmam-ı Muhammed'in vefatı hicri 189'a tesadif etmektedir. Binenaleyh vefatının 1200'üncü sene-i devriyesinde bulunuyoruz.

Bu vesile ile **İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünde** aşağıda programı takdim edilen ihtifal tertibedilmiştir. Ayrıca 12 Mayıs 1969 tarihine raslayan Pazartesi günü **İstanbul Süleymaniye Umumi Kütüphanesinde** bu hukukçunun eserlerinden müteşekkil bir sergi açılacaktır.

İmam-ı Muhammed'in yukarıda adı geçen **es-Siyer'ul-Kebir'e** es **Serahsi** tarafından 4 büyük cilt halinde yapılan bir şerh olan **Serh'us-Siyer'il-Kebir** kitabı UNESCO için 2.000 daktilo sahifesini çok aşan bir hacimde Fransız'caya tercüme edilmiştir.

Son olarak Avrupa'lı bir müsteşrik **Hans Kruse'nin** de dediği gibi Avrupa'lılarca Devlet Hukukunun kurucusu ve babası sayılan **Hugo Grotius** (XVII. Asır, Hollanda Hukukçusu) dan evvel hakiki **Hugo Grotius'un** İmam-ı Muhammed b. el-Hasan eş-Şeybânî olduğunu, Devletler Hukukunu onun değil, bunun kurduğunu beyan eder ve kendilerini rahmetle yad ederiz.

PROGRAM

Hanefi Fıkhnın kurucularından İmam Muhammed Şeybânî'nin 1200. ölüm yıldönümü dolayısıyla 10 Mayıs 1969 Cumartesi günü 14.30'da İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünde Konferans Salonunda bir tören tertibedilmiştir.

Anma törenine teşrifleriniz rica olunur.

İst. Yüksek İslâm Enst. Md. lüğü

ve

Türkiye İslâm Enstitüleri
Talebe Federasyonu

Adres: Üsküdar — Bağlarbaşı Y.İ.E. Durağı

Zeki Canan : Açış konuşması

Muhammed Eroğlu : İmam Muhammed'in Terce-me-i hali

Bekir Sadak : Hanefi Fıkhnın Tedvininde İmam Muhammed

Prof. Dr. Muhammed Hamidullah : İmam Muhammed'in Muhiti ve İlmî

Doç. Dr. Salih Tuğ : İmam Muhammed ile Mu-asır Avrupada Hukuk.

İÇ BASINDAN (devam)

(BİZİM ANADOLU

15 Mayıs 1969)

(Baş Makale)

Bu yıl İslâm hukukunun büyük siması İmam Muhammed b. El-Hasan Eş-Şeybânî hazretlerinin ölümünün 1200. yılındayız. Hicri 132 yılında doğmuş ve 189 yılında vefat etmiş olan büyük fakih; bu kısa ömrü boyunca kendisini insanlığın hayrı için adanmış, hayatını ilme ve hakikatın araştırılmasına tahsis etmiş müstesna bir insandır. Kendisi kaleme aldığı büyük eserleriyle; İmamı âzam Ebu Hanife hazretlerinin tesis ettiği ve «Hanefî mezhebi» diye isimlendirilen hukuk ekolünü, Ebu Yusuf ile birlikte müdevven hâle getirmiş ve böylece hukuk (fıkıh) ilminin gelişmesine çok önemli bir hizmet ifa etmiştir.

Bu iki âlim hukukçu eserlerinde İslâm hukuk ilminin klasik sistematığını kurmuşlardır. Kur'an-ı Kerim ve hadislerdeki prensip ve kanunları ve selef-i sâlihinin rey ve görüşlerini (klasik tefsir ve içtihatları) sistematik bir tarzda inceleme ve öğretme hususunda o kadar dahiyane bir başarı göstermişlerdir ki; bu başarılarının değerini tasavvur edebilmek için, o çağda Dünya'nın ve meselâ Avrupa'nın hukukî hayatına bir göz atmak kâfîdir. O çağda Avrupa'da hüküm süren Cermen hâkimiyeti altında hukuk hayatı, kabile esasına dayanan -sistem denilmeyecek şekilde- iptidai teamüllerden ibaret bulunuyordu. Sistematik hukuk araştırmaları ise pek

zayıftı. İşte böyle bir zamanda; (XVII. asrın Hollanda'lı hukukçusu Huga Grotius'dan tahriben 8 asır önce) İmam Muhammed hazretleri «Es-Siyer-ul Kebîr»'inde Devletler Hukuku bahislerini ele alıyordu. Fakat bu, İslâm Dünyasının o günkü vasatı içinde normal bir başarıdan ibaretti. İlmî her dalında büyük başarılar elde edilen, insanlığın altın bir çağıydı. İslâm topluluğu, o zamanlar; sadece sosyal ilmlerde değil, matematik astronomi, coğrafya, tıp gibi daha bir çok sahalarda sadece hakikat sevgisiyle büyük çalışmalar yapılan büyük ilmi başarılar elde edilen bir muhittti.

★★★

Müslüman Türk Milleti, tarihinde ve bu gün, geniş çapta Hanefî mezhebinin tesiri altında bulunmuştur. Hanefî fıkıhı asırlarca bu kahraman milletin ibadetlerini, sosyal ve iktisadî münasebetlerini geniş çapta şekillendiren bir sistem olarak milletimizin kabulüne mazhar olmuştur. Bu bakımdan İmam Muhammed hazretleri, şüphesiz ki, milletimizce önde gelen büyüklerdendir.

Müslüman Türk Milleti her zaman vefakârdır tarihine, tarihî değerlerine bağlı ve hürmetkârdır. Ondan tarih ve mukaddesat şuurunu kaldırmak isteyen menfi zihniyet ve politika, başarı kazanamamıştır. O kendisine gerçekten hizmet edenlere; şükran boreunu eda etmekten hiç bir zaman geri kalmamıştır ve kalmıyacağını da türlü vesilelerle isbat etmiştir.

Geçen hafta Cumartesi günü İst. Yüksek İslâm Enstitüsünde İmam Muhammed hazretlerini anmak için tertib olunan ilmi konferansları burada şükranla kaydediyoruz. Bu hayırlı teşebbüse tevessül edenleri gönülden tebrik etmek isteriz. Konferanslar çok ilmi ve öğretici olmuş, alâka ile takibedilmiştir.

Bniş olduğu en büyük ve takva sahibi hu-u vesile ile hiç şüphesiz insanlığın tanukuk âlimlerinden biri olan İmam Muhammed Şeybânî hazretlerini rahmetle anar; insanlığın kendisine borçlu bulunduğu minnet ve şükran hislerini arzederiz.

NOT: İmam Muhammed hazretlerinin eserlerinden müteşekkil bir sergi hâlen Süleymaniye Kütüphanesinde teşhir edilmektedir. Okuyucularımıza görmelerini tavsiye ederiz.